

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра слов'янської філології та загального мовознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри слов'янської філології
та загального мовознавства

 С.Д. Абрамович

“ 29 ” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИТОРИКА

підготовки фахівців *першого (бакалаврського)* рівня вищої освіти
за освітньою програмою *Польська мова і зарубіжна література*
спеціальності *014 Середня освіта (Мова і література (польська))*
галузі знань *01 Освіта / Педагогіка*

мова навчання *українська*

2019-2020 навчальний рік

Розробники програми: Т.П. Білоусова, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри слов'янської філології та загального
мовознавства

Ухвалено на засіданні кафедри слов'янської філології та загального
мовознавства

Протокол № 8 від 29 серпня 2019 року

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньої програми

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Риторика» – надати майбутнім вчителям теоретичні знання і практичні уміння у сфері професійного та побутового спілкування; стимулювати підвищення культури мовлення студентів, активізувати їх ораторські здібності; розвивати уміння готувати і правильно, чітко, виразно виголошувати текст промови; навчати їх переконувати, доводити, інформувати, пояснювати, передавати знання, тобто впливати на аудиторію.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	Денна форма навчання
Рік навчання	3
Семестр вивчення	6
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус дисципліни – вибіркова дисципліна вільного вибору студента.

4. Передумови для вивчення дисципліни

До дисципліни «Риторика» мають бути вивчені «Вступ до мовознавства», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Основи красномовства». Зазначені дисципліни мають сформувати у студентів уміння і навички грамотного доцільного мовлення у ситуаціях професійної комунікації, збагатити їх знаннями про систему мови, основні мовні закони і норми, основні вимоги до грамотного ефективного мовлення.

5. Програмні компетентності навчання

Загальні компетентності: Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Фахові компетентності спеціальності: Вміння реалізувати мовленнєвий намір у ситуаціях соціально-побутової, соціально-культурної та навчально-трудої сфер комунікації.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

Опановуючи курс «Риторика», студенти, навичок та компетентностей щодо

- розуміння сутності професійної комунікації;
- застосування риторичних методів і прийомів у професійній діяльності;
- логіки висловлювання власної думки;
- змісту риторичної освіти й самостійної роботи з навчальною, науковою, методичною літературою.

В результаті вивчення дисципліни студент знає:

- особливості публічної промови на різних рівнях;

- основні риси особистості, уміння та навички оратора;
- етичні засади спілкування з опонентами та однодумцями;
- специфіку аудиторії як соціально-психологічної спільності людей;
- етапи і раціональні прийоми підготовки до виступу;
- різновиди публічних виступів;
- технічні характеристики говоріння;
- роль невербальних засобів у спілкуванні.

Студент повинен **вміє**:

- створювати і виголошувати невеликі промови за визначеною темою, що відповідають вимогам точності, зрозумілості, переконливості, доказовості, виразності;
- віднаходити інформацію, працюючи з бібліографічними покажчиками, довідниками, каталогами, картотеками, в мережі Інтернет;
- цитувати джерела інформації, робити посилання на них;
- налагоджувати й утримувати контакт з аудиторією;
- об'єктивно та обґрунтовано аналізувати чужі промови;
- дотримуватись етичних норм поведінки оратора;
- прилюдно захищати власні погляди на проблему під час дискусії, полеміки.

7. Засоби діагностики результатів навчання

Презентація результатів самостійної роботи, модульна контрольна робота, залік.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль № 1. Риторика			
Тема 1. Тема 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Вітчизняна риторика	2	2	15
Тема 2. Оратор і аудиторія.	2	2	15
Тема 3. Підготовка та виголошення промови.	4	4	10
Тема 4. Основні риси успішного мовлення.	4	4	10
Тема 5. Техніка ораторського мовлення. Невербальні засоби спілкування.	4	6	15
Тема 6. Мистецтво суперечки. Дискусія і полеміка	4	2	15
Разом годин	20	20	80

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Модульна контрольна робота, перевірка результатів самостійної роботи, екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів за формами поточного та підсумкового контролю

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	
70 балів	20 балів	10	

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингов а оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів під час практичних занять

Рівні навч. досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, понять, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості явищ; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості висновки за готовим алгоритмом.

Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком різні види аналізу явищ; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості висновки за алгоритмом, але його висновки не логічні, не послідовні.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати матеріал, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; виконувати різні види аналізу, його відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить наукові поняття, категорії, формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних мовних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси наукової діяльності; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності; спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.

12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати наукові проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
----	---

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів за виконання модульної контрольної роботи

МКР включає в себе 20 тестів, обраних з банку питань. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту, – **20**.

За одне тестове завдання студент може отримати **0–1** бал.

Мінімальний бал, який може отримати студент за виконання МКР, – 60% від балів, відведених на МКР, а саме **12** балів.

Студент може переписати модульну контрольну роботу після додаткового опрацювання матеріалу, але не раніше ніж за 2 дні після отримання негативного результату. Для перескладання обирається інший варіант МКР. Якщо студент двічі не впорався з завданнями тесту, він отримує з дисципліни «не зараховано».

Оцінка в балах	Критерії оцінювання
12	Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, понять, фактів без зв'язку між ними, знає близько половини навчального матеріалу, намагається виконувати завдання на основі елементарних знань і навичок. Виконав 60% тестів.
14	Студент володіє початковими знаннями, розуміє основні положення навчального матеріалу, але його знання уривчасті. Виконав 70% тестів.
16	Знання студента досить повні, він правильно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, володіє термінологією.
18	Студент вільно володіє вивченим матеріалом; може виконувати різні види завдань, у т. ч. прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Виконав 90% тестів.
20	Студент має системні, дієві знання, використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Виконав 100% тестів.

Оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

Самостійна робота оцінюються за **10**-бальною шкалою. Враховується ступінь засвоєння матеріалу, свобода володіння записами, використання ТЗН та наочності при викладенні результатів проведеної роботи.

	Якість тексту	Вільне володіння текстом	Технічні характеристики говоріння	Використання засобів унаочнення
Максимальна кількість балів	3	2	3	2

Мінімум балів, які може набрати студент за самостійну роботу, – **6 балів**.

Індивідуальне завдання

Оцінювання відбувається в межах **12** балів, як за відповідь на практичному занятті; враховуються такі критерії:

	Актуальність теми, її правильне і повне розкриття, доцільне цитування джерел, рівень узагальнення і аналізу інформації	Грамотність, логічність, стиль викладу матеріалу	Оформлення реферату / техніка ораторського мовлення, дотримання відведеного часу
Максимальна кількість балів	5	4	3

11. Рекомендована література

Основна

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2013. 460 с.
2. Білоусова Т. П. Основи риторики : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Зарицький А. М., 2007. 120 с.
3. Білоусова Т. П. Риторика : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2012. 256 с.
4. Білоусова Т. П. Риторика : навч.-метод. посібник. 2-ге вид., перероблене і доповнене. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 256 с.
5. Білоусова Т. П. Теорія і практика підготовки наукової роботи : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2008. 244 с.

Додаткова

6. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. Київ : Кондор, 2008. 264 с.
7. Голуб Н. Б. Риторика : навч.-метод. комплекс. Черкаси : ЧНУ, 2013. 72 с.
8. Колотілова Н. А. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
9. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Вища школа, 2013. 311 с.
10. Олійник О. Б. Риторика : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2009. 170 с.
11. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем : навчальний посібник. Київ : Фірма «ІНКОС», 2011. 252 с.
12. Сагач Г. М. Риторика. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 568 с.
13. Александров Д. Н. Риторика : учебное пособие. Изд. 5-е. Москва : Флинта : Наука, 2009. 624 с.
14. Антисуржик / ред. А. Сербенська. Львів : Світ, 1994. 150 с.
15. Байсара Л. І. Опорний конспект лекцій з курсу «Риторика» : посібник / Л. І. Байсара. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2008. – 234 с.
16. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
17. Демосфен. Речи : в 3 т. Москва : Наука, 1994. Т. 1–3.
18. Желязны Джин. Бизнес-презентация. Руководство по подготовке и проведению. Москва : Институт комплексных стратегических исследований, 2010. 565 с.
19. Кони А. Ф. Советы лекторам. *Об ораторском искусстве* : сб. ст. Москва : Знание, 1973. С. 124–136.
20. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. Москва : Новое литературное обозрение, 2012. 592 с.
21. Кропивко І. В. Риторика : навч. посіб. Дніпропетровськ : Пороги, 2013. 67 с.

22. Культура мовлення вчителя-словесника / уклад. О. М. Горошкіна. Луганськ : Навчальна книга, 2007. 111 с.
23. Мацько Л. І., Кравець Л. В. . Культура української фахової мови. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
24. Овчиннікова А. П. Хаджирадєва С. К. Основи ораторської майстерності в умовах конфліктної взаємодії : навчальний посібник. Одеса : Пальміра, 2005. 180 с.
25. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. Київ : Вид. центр «Академія», 2010. 216 с.
26. Словник-довідник з культури мовлення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / упоряд. П. Є. Ткачук. Кам'янець-Подільський : КПДПУ, інформ.-видавничий відділ, 2003. 124 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові документи

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрана.
2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрана.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. – Назва з екрана.
4. Про освіту : Закон України 3491-д від від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3491-%D0%B4&skl=9

Інші ресурси

1. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка : офіц. сайт. URL: <http://library.kubg.edu.ua>.
2. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» : офіц. сайт. URL: <http://www.ukrbook.net>.
3. Електронна бібліотека України. URL: <http://lib.com.ua>
4. Електронна бібліотека України ElibUkr. URL: <http://www.elibukr.org/uk/>
5. Електронна бібліотека україномовної літератури ЧТИВО. URL: <http://chtyvo.org.ua>
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <http://nbuv.gov.ua/node/2456>
7. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого : офіц. сайт. URL: <http://www.nplu.org>.
8. Бібліотека світової літератури. Оригінали та переклади. URL: <http://ae-lib.org.ua>
9. Інформаційний портал «Наука України : доступ до знань». URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/Sci_Lib-UA
10. Знаймо разом URL: www.znaimo.com.ua.
11. Академия риторики: Тренинговый центр. URL: <http://buglakova.ru/>
12. Антисуржик : словник URL: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=list&d=19&t=dict&w1=%D0%90>
13. Бредемайер К. Чёрная риторика: Власть и магия слова : аудиокнига. URL: <http://asbook.ru/abooks/business/787-chernaya-ritorika.html>
14. Бредемайер К. Искусство словесной атаки : аудиокнига URL: <http://asbook.ru/abooks/business/593-iskusstvo-slovesnoy-ataki.html>
15. Ваш имидж. Культура речи предпринимателя URL: <http://www.ethique.ru/image/>
16. Зверева Н. Я говорю – меня слушают! Курс практической риторики : аудиокнига Mp3 URL: <http://getfiless.we43.ru/?r=6634&l=&size=1033895936&q=%D0%9D%D0%B8%D0%BD%D0%90>
17. iWars – ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ URL: http://ultramadol.blogspot.com/2010_03_01_archive.html
18. Карнеги Д. Язык убеждения : аудиокнига . URL: <http://asbook.ru/abooks/psihologia/584-yazyk-ubezhdeniya.html>

19. Мацько Л. І. Риторика : підручник URL: <http://pidruchniki.com.ua/00000000/ritorika/ritorika - matsko 1 i>
20. Молдован В. В. Риторика: загальна та судова URL: <http://www.librius.net/b/62181/read#t10>
21. Олійник О. Риторика : підручник URL: <http://pidruchniki.com.ua/15840720/ritorika/ritorika - oliynik ob>
22. Orator.biz: Университет риторики и ораторского мастерства под руководством Сергея Шипунова. URL: http://www.orator.biz/?resultpage=1&s= 38&d_id=175
23. Поварнин С. И. Теория спора : аудиокнига URL: <http://asbook.ru/abooks/psihologia/582-teoriya-spora.html>
24. Поль Л. Сопер. Основы искусства речи. Библиотека Якова Кротова URL: http://krotov.info/lib_sec/18_s/sop/er_00.htm
25. Промова Стіва Джобса. URL: <http://marmo-extra.livejournal.com/31469.html>
26. Работа над дикцией. URL: <http://logoped12.narod.ru/article/articul.htm>
27. Словопедія: українські словники-онлайн URL: <http://slovopedia.org.ua/>
28. Тренінги перемовин та продажу тренера Деревиського. URL: <http://dere.com.ua/>
29. Хоменко І. В. Еристика. Мистецтво полеміки : навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 192 с. URL: <http://pda.coolreferat.com/Еристика - мистецтво полеміки, Хоменко часть=1>